

Jak Fučík založil Junák a Komenský jezdil autem

„Nemluvíte o Rousseauovi, ale o Lockovi, a dílo, které popisujete, je od Pestalozziho.“ Asi takhle občas vypadá zkoušení z předmětu dějiny pedagogiky. Někdy se dozvím i nová jména: „Flígl“ (byl nakonec identifikován jako Fröbel), „Fichtenberg“ (byl nakonec identifikován jako da Feltre), „Ramblin“ (byl celkem rychle identifikován jako Rabelais), „Dierwang“ (byl nakonec identifikován jako Diesterweg), „Lambert“ (byl nakonec identifikován jako Lindner), „Tinder“ (byl nakonec identifikován jako Thorndike). Pak to jsou takové standardy jako „Devej“ (Dewey), „Bejsdou“ (Basedow) a samozřejmě Prouza (nebyl identifikován jako nikdo). Slovo *samozřejmě* jsem připojil z důvodu, že se u nás na ústavu Prouza stal takovým Járou Cimrmanem. Když nevíš, kde najdeš potřebnou informaci z pedagogiky, tak to najdeš vždycky v Prouzovi. S napětím každý rok očekávám, kdy německou reformaci „odpálí“ Martin Luther King. O tom, jak angličtina vládne světu, svědčí Komenského dílo „Orbik Pikčrs“.

Vyjma nových jmen se samozřejmě dozvídám i o naprosto nových teoriích a informacích. Kromě opět takových standardů, že na artistické fakultě se vzdělávali kejklíři, jsem se dozvěděl o tom, proč Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku. Prostě se lidé začali bouřit, že už nechtějí být hloupí. Stejně tak informace, na které je odkazováno v názvu. Julius Fučík založil Junáka (při dotazu, zda to nebyl náhodou Svojsík, tak nebyl) a Komenský se věnoval vzdělávání proto, že cítil potřebu nutnosti vzdělaných lidí, a to z důvodu rozvoje automobilového průmyslu.

Občas se ze zkoušení pro mě stává soutěž „Hádej, kdo jsem?“, kdy zpravidla až po několika minutách dovedu identifikovat, o kom či o čem je řeč. Ve většině případů, kdy se ona identifikace povede, se jedná o *3 in 1*. V hlavě mi nejvíce utkvěla fiktivní postava skládající se z Amerlinga, Owena a Spencera.

Samozřejmě si za spoustu věcí, které slyším u ústní zkoušky, mohu sám. Např. se vždy zdržíme u „Orbik Pikčrs“, protože tam jsou obrázky zvracejících lidí apod. Takže u zkoušky o tomto díle slyším někdy pouze toto.

Prozatím tu nezaznělo, proč o výše uvedeném píšu. Dějiny výchovy (či obsahově podobné předměty) dle mého názoru rozhodně nepatří mezi TOP 5 předmětů, které absolvují studenti vysokých škol studijních oborů učitelství a dalších pedagogicky zaměřených oborů. Pedagogika je vědou, která není mnohdy doceněna, ale odhlédneme-li od jejího pojmenování a celkového

konstituování, tak je vědou nejstarší (z takového intuitivního hlediska). Je tedy zcela logické, že se nějak vyvíjela, stejně tak i názory na výchovu a vzdělávání. Zároveň je vědou takovou, která pro technicky a přírodovědně myslící lidi je téměř nepochopitelná. Opět si v tomto pomohu větou jednoho svého studenta (student učitelství matematiky): „To prostě nejde nijak uspořádat. To nemá žádný vzorec.“ Nelze ji však nikdy realizovat živelně a přirozeně měla i ona svůj vývoj, stejně jako další vědní disciplíny. Proto nemůžeme předpokládat, že se člověk jen tak zjeví v nějaké době, která nemá naprosto žádnou souvislost s etapami předchozími. Nemohu jinak, než si pomoci svým nejoblíbenějším pedagogem.

Vše, co bylo dosud pověděno o důležitosti významu historie věd duchových, platí přirozeně též pro dějiny pedagogiky: také tu shledáváme se se střídáním problémů, omyly, návraty a zase dalším hledáním, analogiemi mezi stavem minulým a dnešním, zkrátka také dějiny pedagogiky nutno chápati ze stanoviska vývoje, také dnešnímu stavu školství nelze rozuměti bez znalostí toho, jak se organizace školy i názory o úkolech a předmětech výchovy vyvíjely v minulosti.¹

Ano, jsem zaujatý na dějiny výchovy, zaujatý pozitivně. Občas použiji v jiném svém předmětu slovní obrat *volnočasové „znásilnění“* dětí, a to ve významu *Když já jako rodič miluji lyžování, tak moje děti musí taky*. Zde by to tedy mohlo být dějinněpedagogické „znásilnění“. Dějiny výchovy považuji za naprosto ultimativní předmět u všech pedagogických oborů studovaných na vysokých školách. Přirozeně s přiměřeným zaměřením na daný studijní obor. Je velmi málo aktuálních otázek, které by nebyly alespoň v nějaké elementární podobě historicky známy – šikana učitelů (středověk); životní styl vysokoškoláků (17. stol.); kriminalita mladistvých (starověk, středověk, novověk); sociálně vyloučené lokality (16. stol.) aj. Znalosti z dějin výchovy by pak mohly přispět k tomu, aby pedagogičtí anarchisté (termín Otakara Kádnera) nepřicházeli se super moderními nápady, které však „vymyslel“ (popsal) někdo jiný (např. V. Příhoda), popř. by jim to bylo připomenuto.

Nemusím být nadán tím, že bych uměl číst myšlenky jiných lidí, ale při příchodu na první přednášku se myšlenky studentů koncentrují do věty, která by asi mohla znít následovně: *K čemu nám to bude?* No a právě na tuto otázku vám mj. odpoví Herbert Spencer. Možná ta Spencerova odpověď není natolik dostačující, aby studenty motivovala k „důraznějšímu“ učení². Každopádně

¹ Kádner, O. (1923). *Dějiny pedagogiky. Díl I.* Praha: Česká grafická unie. (s. 4–5)

² Nebo to je vyučujícím.

když Komenský jezdil autem nebo Fučík zakládal Junák, tak to není dobře. Zvláště u toho Fučíka je to dosti odvážný a alternativní výklad dějin výchovy.

Pro letošní rok mám svých 200 studentů odzkoušených a plný neutuchajícího optimismu jdu spřádat taktiku na další akademický rok. Dějiny výchovy nebudou pro studenty *terra inkognita*. Misionářská dějinnévýchovná výprava započne opět v únoru 2017.

Jen tak mimochodem: *Kolik andělů se vejde na špičku jehly?*³

Dějinám výchovy by zároveň mělo být věnováno více odborného prostoru na stránkách renomovaných pedagogických časopisů a celkově více prostoru ve vědecké činnosti. Stačí retrospektivní pohled do archivu jednotlivých v České republice vydávaných časopisů věnujících se pedagogice.

Tak kolik andělů?

Omlouvám se všem studentům, kteří se v mém úvodníku poznali. Věřím, že i oni se po zkoušce zasmáli. Podobné zážitky má zcela jistě mnoho z vás i z jiných předmětů.

Kamil Janiš ml.

³ Pátrejte v dějinách výchovy ☺.